

BESLUT

2016-10-31

Dnr: 16/01673

SAKEN

Studio Ett, P1, 2016-06-15, inslag om en aktion vid Rosenbad; fråga om opartiskhet och mediets genomslagskraft

BESLUT

Inslaget kritiseras men frias. Granskningsnämnden anser att det brister i förhållande till bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft.

INSLAGET

Inslaget handlade om att en grupp miljöaktivister hade tagit sig upp på taket på Rosenbad för att protestera mot ett statligt ägt energibolags planer att sälja sin brunkolsverksamhet i Tyskland till ett tjeckiskt företag. Inslaget påannonserade på följande vis.

De reste en steg och klättrade upp på Rosenbads tak. Vi hör en av aktivisterna berätta och ställer oss frågan hur detta kunde hända vid ett av landets mest skyddsvärda byggnader.

Inslaget inleddes med att en reporter intervjuade en kommunikatör från polisen som bland annat sa att polisen fick ett telefonsamtal om att skyddsvakter hade blivit utsatta för våld vid Rosenbad. Polispatruller som kom till platsen grep sedan fyra personer som befunnit sig på taket på Rosenbad. Polisen sa vidare att personerna var misstänkta för grovt olaga intrång och en person dessutom var misstänkt för våldsamt motstånd. Reportern frågade sedan följande.

(Reporter) – Hur lyckades de ta sig upp på taket? (Polisen) – Ja, det är det utredningen ska ta reda på. Vi vet att det har skett.

En av programledarna sa därefter att aktivisterna hade vecklat ut en banderoll på taket med ett budskap. Därefter intervjuades statsminister Stefan Löfven. Följande sades.

(Stefan Löfven) – Jag säger att det är allvarligt och det har ingenting med demokrati att göra. Jag välkomnar en debatt, en diskussion i både muntlig och skriftlig form om den här frågan. Det tillhör demokratin och det är bra för demokratin men det här har inte med demokrati att göra. De har ingenting på taket på Rosenbad att göra. (Reporter) – Vad säger du om säkerheten att klimataktivister kan ta sig upp på taket? (Löfven) – Pågår en utredning nu och då får den visa och dra sina slutsatser och då får vi dra slutsatser efter det. I övrigt så kommenterar jag inte säkerhetsarbetet runt Rosenbad.

En av programledarna frågade sig sedan hur aktionen kunde ske och talespersonen för gruppen som genomförde aktionen intervjuades. Följande sades.

Och frågan är då hur kunde detta vara möjligt? Hur kunde aktivisterna ta sig upp på Sveriges mest välbevakade byggnader? Såpo har informerats om händelsen och Regeringskansliet som ansvarar för skalskyddet vid Rosenbad säger att man ser allvarligt på att någon ger sig på det här skyddsobjektet. Här i studion, [namn], talesperson för den grupp som genomförde den här aktionen. Ja, hur lyckades ni ta er upp på taket? (Talesperson) – Med hjälp av stegar. Det gick bra. (Programledare 2) – Berätta. Ni kommer dit med stegarna i handen. (Talesperson) – Ja, med stegar i handen och med neovästar och hjälmar. (Programledare 2) – Så ni är utklädda? (Talesperson) – Ja, precis. (Programledare 2) – Och vad är ni utklädda till? (Talesperson) – Till byggarbetare. (Programledare 2) – Så då kom ni gående med de här stegarna, utklädda till byggarbetare? (Talesperson) – Jag var inte med i gruppen som tog sig upp. Men jag talar för dem och jag såg händelsen från några meters avstånd. (Programledare 2) – Vad händer då när de kommer fram till Rosenbad? (Talesperson) – De ställer upp stegarna på, en stege på varje sida om entrén till Rosenbad och fyra personer försöker ta sig upp varav två blir stoppade av vakterna och två lyckas ta sig upp på den här avsatsen ovanför entrén till Rosenbad. Så det är alltså inte taket av hela den stora byggnaden utan det är det här lilla taket ovanför dörren. (Programledare 1) – Hade man kunnat ta sig upp från den avsatsen vidare upp? Det kan man inte, va? Utan det är ett ganska bra avstånd där emellan? (Talesperson) – Ja, det är det. Och det fanns inte heller någon strävan från aktivisterna att ta sig in i byggnaden på något sätt. Poängen var just att ta sig upp på avsatsen för att få chans att hålla upp den här banderollen där det står "Vi låter kolet ligga". (Programledare 1) – Varför valde ni Rosenbad av alla ställen? Man kan ju ändå föreställa sig att det kanske är det mest välbevakade av alla byggnader och att ni faktiskt också riskerade att råka illa ut, bli skjutna rentav? (Talesperson) – Vi valde Rosenbad av två anledningar. Dels för att just få den här uppmärksamheten som vi menar att frågan kräver, alltså frågan om försäljningen av Vattenfalls brunkolsverksamhet, och det är få platser som ger den typen av uppmärksamhet. (Programledare 1) – Uppenbarligen. Du hörde statsministern ifrågasätta om det här är ett demokratiskt sätt att agera på. Vad säger du? (Talesperson) – Ja, jag anser att det är absolut en del av det demokratiska samhället, samtalet, att utföra civil olydnadsaktioner. (Programledare 2) – Vilka är det som ni representerar? (Talesperson) – Vi representerar ingen grupp utan det är klimataktivister från olika håll och från olika länder. (Programledare 2) – Från olika länder? (Talesperson) – Ja. (Programledare 2) – Hur stor är den här gruppen då? (Talesperson) – Ungefär tio, femton personer. (Programledare 1) – Så det var utländska personer också som var med och klättrade upp på taket? (Talesperson) – Ja, det var mest personer från Sverige men det var också personer från Finland, Danmark, Tyskland, England. (Programledare 1) – Var går gränsen då, tänker du? Om ni hade tagit er in i Regeringskansliet på något sätt, kommit förbi vakten, varför ni nu skulle vilja det, men bara för att se, du säger ju att det här är en del av demokratin. Löfven menar att det inte är det. (Talesperson) – Jag tänker att det är viktigt att understryka att det inte var, målet var inte att ta sig in i byggnaden eller skapa en hotbild mot politiker, utan anledningen till att vi valde just den platsen var för att visa på att det är hos regeringen

som det här beslutet ligger. Att vi inte längre protesterar mot Vattenfall utan mot regeringen och att vi fortfarande tror och hoppas att de skulle kunna ta beslut om avveckling. (Programledare 2) – Men ni ger er på ett skyddsobjekt. Ni väljer Rosenbad, Regeringskansliet. Där finns beväpnade vakter. Hur funderade ni själva kring risken att, ja, att ni skulle bli skjutna eller att det skulle gå illa? (Talesperson) – I Sverige som demokratiskt land så finns det ju ändå en viss tolerans för civil olydnadsaktioner och det är en del av det demokratiska samhället. Men sedan förstår vi ändå att även om risken är väldigt liten, den finns där. Då ställer vi det i proportion till riskerna med själva klimathotet och även de risker som klimataktivister utsätter sig för i andra delar av världen. Det finns ju många som verkligen riskerar livet varje gång de gör en aktion och ändå fortsätter göra det. Så när vi sätter vår situation och vår aktion i proportion till det så framstår det ändå för oss som helt rimligt. (Programledare 2) – Så ni utgick från att ni skulle kunna genomföra den här aktionen? (Talesperson) – Ja.

Talespersonen sa vidare att gruppen hade planerat aktionen i cirka två veckor. En av programledarna sa avslutningsvis att de hade försökt nå inrikesministern för en kommentar men att han hänvisade till statsministerns kommentar.

ANMÄLNINGARNA

Inslaget har anmälts av två personer som sammanfattningsvis anser att aktivister som gjort intrång i ett skyddsobjekt oemotsagt tilläts att sprida propaganda. Det var synnerligen anmärkningsvärt och olämpligt att Sveriges Radio (SR) upplät programtid för aktivisterna att utveckla sina tankar och försvara sitt dåd i direktsändning.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SR anser att inslaget överensstämmer med kravet på opartiskhet och med bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft. SR anför följande.

Det var en stor nyhet att aktivister klättrat upp på taket till Rosenbad, inte minst med tanke på det förhöjda hot som råder i Europa efter flera terroråd det halvår som föregått den aktuella aktionen.

Att aktivister kunde äntra taket till regeringsbyggnadens entré, en av landets mest skyddsvärda byggnader, utan att stoppas av vakter eller polis var anmärkningsvärt. Det alla undrade över var hur detta kunde ske, vem som utförde aktionen och varför. Det var högst relevant journalistik att söka svaret på dessa frågor. Både polisens talesperson och en talesperson för aktivisterna fick frågor om hur gruppen gått tillväga när de genomförde den sannolikt brottsliga handlingen. Den beskrivningen som gavs i svaren var översiktlig och kan varken ses som ett förhållande eller som en instruktion till hur ett intrång på Rosenbad kan genomföras.

Beträffande kravet på opartiskhet vill SR framhålla att *Studio Ett* behandlade nyheten på ett mångsidigt sätt. Polisens presstalesperson intervjuades dels om

vad som hänt, dels om de förhör som inletts gällande brottsmisstankarna grovt olaga intrång och våldsamt motstånd. Statminister Stefan Löfven intervjuades och framförde då stark kritik mot gruppens aktion. Statsministern framhöll dels allvaret i det inträffade, dels att det som inträffat inte har något med en demokrati att göra. Redaktionen hade därtill sökt inrikesminister Anders Ygeman som tackat nej till deltagande och hänvisat till statsministern. En talesperson för miljöaktivisterna intervjuades i studion, både om själva aktionen och om den kritik som framförts mot aktionen, inte minst från statsministerns håll.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (14 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

SR ska ta hänsyn till radions särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (17 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen innebär enligt granskningsnämndens praxis bland annat att programföretaget måste visa varsamhet när det gäller program eller inslag som kan uppfattas uppmåna till brott eller som innebär ett förhållande av brott och brottslingar.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att utgångspunkten för inslaget var att en grupp miljöaktivister hade kunnat genomföra en aktion på en av Sveriges mest välbevakade byggnader. Nämnden konstaterar vidare att inslaget tog upp en starkt kontroversiell fråga om civil olydnad som ett demokratiskt verktyg. Nämnden anser att programledarnas förhållningssätt mot aktivisternas olagliga aktion var bitvis aningslöst och kunde ge viss legitimitet åt sådan brottslig verksamhet. Enligt nämndens mening har SR genom inslagets utformning uppvisat en brist i förhållande till bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft. Mot bakgrund av att statsministern medverkade och tydligt kritiserade aktionen samt att det framgick att aktivisterna var misstänkta för bland annat grovt olaga intrång strider inslaget dock inte mot bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft eller kravet på opartiskhet.

Detta beslut har fattats av Kristina Ståhl, Elisabet Bäck, Leif Hedman (skiljaktig), Jan Holmberg, Nedjma Chaouche, Ulrika Hansson och Clas Barkman (skiljaktig) efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Johannes Wik

SKILJAKTIG MENING

Ledamöterna Leif Hedman och Clas Barkman var skiljaktiga. De anser att inslaget borde frias utan kritik och att granskningsnämndens bedömning borde ha följande lydelse.

Granskningsnämnden konstaterar att utgångspunkten för inslaget var att en grupp miljöaktivister hade kunnat genomföra en aktion på en av Sveriges mest välbevakade byggnader. Nämnden anser att ämnet behandlades på ett balanserat sätt genom att både talespersonen för miljöaktivisterna och statsministern medverkade, vilka representerade två olika uppfattningar om aktionen. I inslaget framgick det dessutom att aktivisterna var misstänkta för bland annat grovt olaga intrång. Inslaget strider därför inte mot bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft eller kravet på opartiskhet.